

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 339.137: 332.143(477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.34-27>

КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРИМОРСЬКИХ РЕГІОНІВ

COMPREHENSIVE EVALUATION OF COMPETITIVENESS OF COASTAL REGIONS

Безхлібна А.П.

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Запорізька політехніка»

Bezkhlibna Anastasiia

National University "Zaporizhzhya Polytechnic"

У статті здійснено спробу комплексного оцінювання конкурентоспроможності приморських регіонів України (Херсонська, Одеська, Миколаївська та Запорізька області). Оцінювання здійснено за допомогою розробленої методології оцінювання конкурентоспроможності приморських регіонів, яка включає оцінювання конкурентоспроможності за складовими елементами «територія», «люди», «процеси», «адміністрування». Результати комплексного оцінювання дають змогу зробити висновки щодо рівня конкурентоспроможності приморських регіонів України. Згідно з проведеними розрахунками, кожен приморський регіон має власні сильні сторони, які забезпечують конкурентоспроможність. Урахування цих сильних позицій та виявлених резервів щодо підвищення конкурентоспроможності дає змогу зробити висновок про унікальність кожної адміністративно-територіальної одиниці, управлінських та господарських процесів, зосереджених на ній.

Ключові слова: конкурентоспроможність, приморський регіон, комплексне оцінювання, елементи, рівень конкурентоспроможності.

In the article, an attempt is investigated to carry out a comprehensive assessment of the competitiveness of the coastal regions of Ukraine – Kherson, Odesa, Mykolaiv and Zaporozhye regions. The evaluation is carried out using a developed methodology for assessing the competitiveness of coastal regions, which includes assessing competitiveness by component elements – “territory”, “people”, “processes”, “administration”. The results of a comprehensive assessment make it possible to draw conclusions on the level of competitiveness of the coastal regions of Ukraine. Investigating the output data to calculate the integral indicator of the competitiveness of coastal regions by the “territory” element, it is necessary to dwell on the key features of each coastal region. The next group of indicators for the calculation of the integral index of the competitiveness of coastal regions is associated with human resources of the regions. The last block of calculated indicators concerns the quality and efficiency of providing administrative services and the implementation of regional governance. Since the key parameter in calculating the above indicators was the number of personnel of the ODA, respectively, the best indicators for the “Administration” element have the greatest importance, except for the number of officials per resident. If we draw conclusions about the effectiveness of the region's managerial apparatus, then selected indicators only partially reflect the results of the work, but they are selected from available statistics. Thus, according to the scale of the integral index of competitiveness, among the coastal regions of Ukraine there is a competitive region; Mykolaiv and Odesa are regions with less competitiveness, Kherson region is an uncompetitive region. According to the calculations, each coastal region has its own “strengths” that ensure competitiveness. Taking into account these “strong” positions and revealed reserves for improving competitiveness allows us to conclude that the uniqueness of each administrative-territorial unit, managerial and economic processes focused on it.

Keywords: competitiveness, coastal region, complex assessment, elements, level of competitiveness.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема комплексного оцінювання та виявлення рівня

конкурентоспроможності регіонів знаходиться в полі зору як вітчизняних, так і закордонних учених поспіль декількох десятиліть. Велика кількість методів, які використовуються під

час обчислення конкурентоспроможності регіонів, свідчить про різні підходи до вирішення цієї проблеми. Водночас важливим є не лише вибір інструментів, а й обґрунтування бази оцінювання. Здійснення розрахунків є необхідним складником під час вивчення поточного рівня конкурентоспроможності, виявлення слабких та сильних місць регіонів у процесі набуття конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблеми регіонального розвитку та конкурентоспроможності зокрема були у центрі уваги вітчизняних учених П. Гудзь, М. Гудзь, О. Вдовіченої, О. Ткаленко [1], Ю. Олійник, І. Шкурупської, В. Іванченкової, О. Петренко, Ю. Власенко [2]. Під час проведення дослідження конкурентоспроможності регіонів встановлено [3], що існуючі методи оцінювання потребують адаптації до специфіки приморських регіонів та розгляду конкурентоспроможності як узагальнюючого показника ефективності розвитку регіону в площинах економіки, людських ресурсів, територіального устрою та управління.

Комплексне оцінювання конкурентоспроможності приморських регіонів ґрунтується на методичному підході до розрахунку інтегрального показника, описаному в роботі [4].

Приморські регіони мають подібні географічні та природні умови, водночас мають певні особливості в розвитку економіки, людських ресурсів, територіальному устрої та структурі управління. Т. Паас [5], О.П. Романко [6] описували підходи до оцінювання конкурентоспроможності приморських регіонів. Проте відсутні публікації, у яких авторами здійснюється комплексна оцінка конкурентоспроможності приморських регіонів України за переліченими вище елементами.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є здійснення спроби комплексного оцінювання конкурентоспроможності приморських регіонів України (Херсонська, Одеська, Миколаївська та Запорізька області) з метою виявлення рівня їхньої конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Досліджуючи вихідні дані для розрахунку інтегрального показника конкурентоспроможності приморських регіонів за елементом «Територія», необхідно зупинитися на ключових особливостях кожного приморського регіону.

Зростання рівня економічного розвитку приморських регіонів передусім виявляється у підвищенні значення показника ВРП. Під час розрахунку цього показника відносно площі регіону встановлено, що в кожному досліджуваному регіоні за останні п'ять років він мав тенденцію позитивну тенденцію та збільшувався з кожним

роком. Найбільше збільшення продемонстрував Одеський регіон. Херсонський регіон має найнижчий показник ВРП на км² серед усіх приморських регіонів. Індекси с/г та промислової продукції приморських регіонів коливаються кожен рік та значною мірою залежать від зовнішніх чинників. За показником щільності суб'єктів господарювання можна робити висновки щодо інтенсивності ведення бізнесу в регіоні. Найбільшим показником характеризуються Миколаївський та Запорізький регіони, найменшим – Одеський регіон. Зазначимо, що саме у стратегіях регіонального розвитку Миколаївського та Одеського регіонів значну увагу приділено створенню умов для розвитку МСП. Нормативними актами України закріплено збільшення обсягу фінансування охорони навколишнього середовища та площі заповідних територій відповідно до загальносвітових та європейських тенденцій. Дійсно, за даними розрахунків, капітальні інвестиції на охорону навколишнього середовища в розрахунку на 1 км² регіону суттєво збільшилися в 2019 р. в кожному приморському регіоні. Коефіцієнт «заповідності» території також збільшився за рахунок набуття новими територіями приморських регіонів за 2018–2019 рр. статусу заповідників.

Економічні процеси чинять прямий вплив на рівень конкурентоспроможності регіону, їх дослідження вимагає ретельного відбору та обрахунку відносних показників, що характеризують інвестиційну, інноваційну діяльність у регіоні, активність споживання Інтернет-послуг та специфічні показники для приморських регіонів, які стосуються добування водних біоресурсів, розвитку туристичної галузі та транспортної інфраструктури.

За даними проведених розрахунків, встановлено, що найбільшу частку прямих іноземних інвестицій у ВРП мають Запорізький та Херсонський регіони, проте динаміка показника у цих регіонах є негативною: прямі іноземні інвестиції зменшилися у Запорізькому регіоні з 19% у 2015 р. до 17% у 2019 р. (зниження на 10,5%), у Херсонському регіоні – із 16% у 2015 р. до 12% у 2019 р. (зниження на 25%). Показник обсягу спожитих Інтернет-послуг має тенденцію до коливання, проте з доступних статистичних показників за приморськими регіонами видно, що саме він відображає процеси цифровізації та комп'ютеризації в регіонах.

Розрахований показник добування водних біоресурсів значно збільшився за досліджуваний період у Миколаївському та Херсонському регіонах, знизився – в Одеському та Запорізькому. Індекс спеціалізації туристичної галузі найбільший у Запорізькій та Херсонській областях, що підтверджує статистичні дані щодо кількості туристів та попиту на туристичні послуги в регіонах. Найбільший показник розвитку транспортної інфраструктури з-поміж приморських регіонів має Одеський (що корелює з напрямом

підвищення конкурентоспроможності регіону за рахунок створення логістичного хабу в регіоні, визначеному в Стратегії регіонального розвитку до 2027 р.), найменший – у Херсонському та Миколаївському регіонах. У Запорізькому регіоні за 2015–2019 рр. збільшився з 2 354 пас./км до 2 779,8 пас./км (збільшення на 18% за досліджуваний період) (відповідно, заплановане продовження робіт за напрямом підвищення показників розвитку транспортної інфраструктури регіону згідно зі Стратегією регіонального розвитку до 2027 р.).

За показником інтенсивності інноваційної діяльності в регіоні лідирує Запорізький регіон, що зумовлюється значною кількістю промислових високотехнологічних підприємств на території регіону. Найменші показники, які є незмінними за досліджуваний період, – у Херсонському та Одеському регіонах.

Наступна група показників для обрахунку інтегрального індексу конкурентоспроможності приморських регіонів пов'язана з людськими ресурсами регіонів. Порядок проведення розрахунку індексу регіонального людського розвитку (ІРЛР), який затверджений Кабінетом Міністрів України [7], передбачає розрахунок трьох блоків показників.

1. Довге життя та здоров'я (середня очікувана тривалість життя при народженні, загальний коефіцієнт приросту (скорочення) чисельності населення, коефіцієнт смертності від навмисного самоушкодження). За показниками напряму за 2018–2019 рр. (табл. 3.27) відстежується позитивна тенденція до збільшення середньої очікуваної тривалості життя, водночас збільшується загальний коефіцієнт скорочення чисельності населення при народженні в усіх приморських регіонах (із найбільшим показником у Запорізькому регіоні). Коефіцієнт смертності від навмисного самоушкодження збільшився в Запорізькій та Одеській областях, зменшився – у Миколаївській та Херсонській.

2. Добробут та гідні умови праці (обсяг видатків місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) на одну особу, відношення середньої заробітної плати до мінімальної, рівень працевлаштування зареєстрованих безробітних). За показниками напряму за 2018–2019 рр. (табл. 3.28) відстежується позитивна тенденція до збільшення середньої заробітної плати до мінімальної (в усіх приморських регіонах, із найбільшим показником у Запорізькому регіоні) та рівня працевлаштування зареєстрованих безробітних (окрім Одеської області, у якій тим не менше найвищий рівень працевлаштування). Обсяг видатків місцевих бюджетів на одну особу скоротився за досліджуваний період у Запорізькій та Херсонській областях.

3. Освіта (чистий показник охоплення дошкільними навчальними закладами дітей віком три-п'ять років, кількість випускників вищих

навчальних закладів I–IV рівнів акредитації). За показниками напряму за 2018–2019 рр. простежується збільшення охоплення дошкільними навчальними закладами дітей лише в Одеській області. Кількість випускників ВНЗ є найвищою у Запорізькому регіоні.

Сьогодні на сайті Міністерства розвитку громад та територій України є розрахункові дані індексу регіонального людського розвитку (табл. 1) [8].

Таблиця 1

Індекс регіонального людського розвитку – 2019

Показник	Індекс регіонального людського розвитку	
	Рейтинг	Значення
Запорізька область	16	0,642
Миколаївська область	17	0,639
Одеська область	11	0,659
Херсонська область	21	0,615
Середній по Україні	-	0,669

За рейтингом цього показника лідирує Одеська область, потім слідує Запорізька та Миколаївська, Херсонська область має найнижчий рейтинг серед приморських регіонів. Показники ІРЛР є нижчими за середні по Україні. За показником індексу людського розвитку у світі Україна займає 88-е місце в рейтингу та має високий рівень [9]. Зазначимо, що економічна активність населення в приморських регіонах знаходиться на високому рівні, що свідчить про високий відсоток економічно активного населення у структурі працездатного населення.

Найбільшу участь у створенні інновацій на підприємствах бере персонал у Запорізькому та Одеському регіонах, що пов'язано зі значною кількістю індустріальних та високотехнологічних підприємств, які, власне, зосереджені в названих областях та роблять значний внесок до структури ВРП регіонів.

Забезпечення якісного дошкільного розвитку дітей створює умови для гармонійного розвитку дитини. Відповідний показник має коливання у приморських регіонах та найменший показник – в Одеському регіоні.

Середня очікувана тривалість життя при народженні – важливий соціальний показник, який відображає вплив економічних та екологічних умов приморських регіонів на життя людини. Необхідно зазначити про позитивну тенденцію збільшення цього показника в усіх приморських регіонах за досліджуваний період, проте наведені показники є нижчими за показники приморських європейських регіонів та регіонів Азії, що межують з океаном.

Останній блок розрахованих показників стосується якості та ефективності надання адміністративних послуг та виконання регіонального

управління. Оскільки ключовим параметром під час розрахунку вище приведених показників була кількість персоналу ОДА, найкращі показники за елементом «Адміністрування» мають найбільше значення, окрім кількості чиновників на одного мешканця. Якщо робити висновки щодо ефективності роботи управлінського апарату регіону, то вибрані показники лише частково відображають результати роботи, проте вони вибрані з-поміж доступних статистичних даних. Показник використання бюджету є найбільшим у Запорізькому та Одеському регіонах, що свідчить про високий показник видатків обласного бюджету та відносно невелику кількість персоналу ОДА. Кількість виконаних листів на одну особу персоналу ОДА найменша в Одеському регіоні, кількість прийнятих нормативно-правових актів – в Одеському та Запорізькому. Кількість чиновників на одного мешканця найменша в Одеському регіоні, тобто за більшістю показників цей регіон є лідером за цим елементом.

Для можливості отримання порівнювальних даних та продовження розрахунку інтегрального показника дані за 2015–2019 рр. були стандартизовані. Наступним етапом було обчислення кожного показника елементів конкурентоспроможності приморських регіонів за останні п'ять років (табл. 2).

Розраховані показники дають змогу розрахувати рівень конкурентоспроможності приморських регіонів за кожним показником та зробити висновки щодо «проблемних місць» забезпечення конкурентоспроможності регіонами. Згідно з проведеними розрахунками, у табл. 3 заповнено ячейки з відповідним рівнем конкурентоспроможності елементів приморських регіонів.

Запорізький регіон має середній рівень конкурентоспроможності за елементами «Територія», «Люди», «Адміністрування» та достатній за елементом «Процеси». Відповідно, конкурентоспроможність регіону забезпечується за рахунок економічних процесів у регіоні, збільшення

Таблиця 2

Результати розрахунку елементів за кожним показником конкурентоспроможності приморських регіонів

Показники	Запорізька область	Миколаївська область	Одеська область	Херсонська область
1. Територія				
ВРП на 1 км ²	1,00	0,39	0,90	0,00
Індекс с/х продукції	0,53	0,53	0,55	0,64
Індекс промислової продукції	0,40	0,45	0,72	0,61
Щільність суб'єктів господарювання на 1 км ²	0,64	1,00	0,00	0,49
Капітальні інвестиції на охорону навколишнього середовища на 1 км ²	0,64	1,00	0,00	0,49
«Заповідність території»	0,21	0,00	0,19	1,00
2. Процеси				
Частка прямих іноземних інвестицій у ВРП	0,96	0,00	0,01	0,65
Обсяг спожитих Інтернет-послуг, грн на 1 особу	0,00	0,08	1,00	0,03
Добування водних біоресурсів, кг на 1 особу	0,64	0,49	0,24	0,18
Індекс спеціалізації туристичної галузі регіону	0,89	0,26	0,00	0,82
Розвиток транспортної інфраструктури, млн пас./км	0,10	0,01	1,00	0,04
Інтенсивність інноваційної діяльності в регіоні	1,00	0,65	0,00	0,07
3. Люди				
Економічна активність населення	0,00	0,50	0,50	1,00
Коефіцієнт інноваційності персоналу	0,98	0,70	0,88	0,00
Забезпечення якісного дошкільного розвитку дітей, %	0,68	1,00	0,00	0,87
Середня очікувана тривалість життя при народженні	0,28	1,00	0,17	0,00
4. Адміністрування				
Використання бюджету	0,48	0,80	0,39	0,47
Кількість виконаних листів на 1 особу	0,18573739	0,25151916	1	0
Кількість прийнятих нормативно-правових актів	0,05	1,00	0,00	0,16
Кількість чиновників на 1 мешканця	0,82	0,01	1,00	0,01

Джерело: розраховано автором

Таблиця 3

Матриця рівня конкурентоспроможності приморських регіонів за елементами

Елемент Рівень	«Територія»	«Люди»	«Процеси»	«Адміністрування»
Запорізький				
Високий (1-0,8)				
Достатній (0,79-0,6)			X	
Середній (0,59-0,4)	X	X		X
Нижче середнього (0,39-0,2)				
Низький (0-0,19)				
Миколаївський				
Високий (1-0,8)		X		
Достатній (0,79-0,6)				
Середній (0,59-0,4)	X			X
Нижче середнього (0,39-0,2)			X	
Низький (0-0,19)				
Одеський				
Високий (1-0,8)				
Достатній (0,79-0,6)				X
Середній (0,59-0,4)				
Нижче середнього (0,39-0,2)	X	X	X	
Низький (0-0,19)				
Херсонський				
Високий (1-0,8)				
Достатній (0,79-0,6)				
Середній (0,59-0,4)	X	X		
Нижче середнього (0,39-0,2)			X	
Низький (0-0,19)				X

Джерело: розраховано автором

Таблиця 4

Зведена таблиця результатів розрахунків інтегрального показника конкурентоспроможності приморських регіонів

Показники	Запорізька область	Миколаївська область	Одеська область	Херсонська область
1. Територія	0,57	0,56	0,39	0,54
2. Процеси	0,60	0,25	0,37	0,30
3. Люди	0,48	0,80	0,39	0,47
4. Адміністрування	0,45	0,35	0,75	0,05
Інтегральний показник	0,52 конкурентоспроможні регіони	0,44 регіони з меншою конкурентоспроможністю	0,45 регіони з меншою конкурентоспроможністю	0,25 неконкурентоспроможні регіони

Джерело: розраховано автором

рівнів інших елементів створює резерви для збільшення конкурентоспроможності.

Миколаївський регіон має високий рівень конкурентоспроможності за елементом «Люди», середній – за елементами «Територія» та «Адміністрування» та нижче середнього – за елементом «Процеси». Відповідно, рівень конкурентоспроможності регіону забезпечується за рахунок високого рівня розвитку людських ресурсів регіону.

Одеський регіон має достатній рівень конкурентоспроможності за елементом

«Адміністрування» та нижче середнього – за елементами «Територія», «Люди», «Процеси». Відповідно, конкурентоспроможність регіону забезпечується за рахунок скоординованої системи управління та адміністрування в регіоні, проте управління територією, людськими ресурсами та економічними процесами є слабким місцем регіону на даний момент.

Херсонський регіон має середній рівень конкурентоспроможності за елементами «Територія» та «Люди», нижче середнього – за

елементом «Процеси» та низький – за елементом «Адміністрування» (що знаходить підтвердження навіть у наповненості офіційних сторінок районних та селищних територіальних громад регіону). Регіону потрібно докласти зусиль щодо підвищення рівня управління регіоном та інтенсифікації економічних процесів в регіоні.

Згідно з проведеними розрахунками, кожен приморський регіон має власні сильні сторони, які забезпечують конкурентоспроможність. Урахування цих «сильних» позицій та виявлених резервів щодо підвищення конкурентоспроможності дає змогу зробити висновок про унікальність кожної адміністративно-територіальної одиниці, управлінських та господарських процесів, зосереджених на ній.

Зведена таблицю результатів розрахунків та інтегральний показник конкурентоспроможності наведено в табл. 4.

Таким чином, згідно зі шкалою інтегрального показника конкурентоспроможності, з-поміж

приморських регіонів України конкурентоспроможним є Запорізький регіон, Миколаївський та Одеський є регіонами з меншою конкурентоспроможністю, Херсонський регіон є неконкурентоспроможним регіоном.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Тобто розрахунок інтегрального показника конкурентоспроможності дає змогу використовувати розрахункові показники за кожним елементом конкурентоспроможності та робити висновки щодо рівня його конкурентоспроможності з-поміж інших приморських регіонів. Використання запропонованої методики дало змогу виявити сильні та слабкі місця кожного приморського регіону, що разом із діагностикою управління дає змогу сформулювати рекомендації щодо подальшого розвитку приморських регіонів з урахуванням їхніх власних резервів підвищення конкурентоспроможності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Gudz P., Gudz M., Vdovichena O., Tkalenko O. Scientific Approaches for Planning the Architecture for Urban Economic Space. In: Onyshchenko V., Mammadova G., Sivitska S., Gasimov A. (eds) Proceedings of the 2nd International Conference on Building Innovations. ICBI 2019. *Lecture Notes in Civil Engineering*, vol. 73. 2020.
2. Gudz, P., Oliinyk, Y., Shkurupska, I., Ivanchenkov, V., Petrenko, O., Vlasenko, Y. Formation of foreign economic potential of the region as a factor of competitive development of the territory. *International Journal of Management*. Vol. 11 Issue 5. 2020. P. 590–601.
3. Безхлібна А.П. Структурні конкурентоспроможності приморського регіону *Економіка і регіон*. 2021. № 1(80). С. 48–54.
4. Безхлібна А.П. Методи оцінювання конкурентоспроможності приморського регіону. *Регіональна економіка та управління*. 2021. № 2(32). С. 14–17.
5. Paas T. Evaluating the competitiveness of the countries in the Baltic sea region *Modelling the Economies of the Baltic Sea Region*, edition 1, volume 17, chapter 1, 2004. P. 19–54.
6. Романко О.П. Технологія управління конкурентоспроможністю регіону. *Ефективна економіка* 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6185> (дата звернення: 28.06.2021).
7. Деякі питання удосконалення системи моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1029-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.12.2021).
8. Розрахунок індексу регіонального людського розвитку за 2019 рік. *Міністерство розвитку громад та територій України*. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/rozrahunok-indeksu-regionalnogo-lyudskogo-rozvytku-za-2019-rik.pdf> (дата звернення: 22.12.2021).
9. Огляд. Доповідь про стан людського розвитку за 2019 рік. URL: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/human-development-report-2019.html (дата звернення: 26.12.2021).

REFERENCES:

1. Gudz P., Gudz M., Vdovichena O., Tkalenko O. (2020). Scientific Approaches for Planning the Architecture for Urban Economic Space. In: Onyshchenko V., Mammadova G., Sivitska S., Gasimov A. (eds) Proceedings of the 2nd International Conference on Building Innovations. ICBI 2019. *Lecture Notes in Civil Engineering*, vol 73. [in English].
2. Gudz, P., Oliinyk, Y., Shkurupska, I., Ivanchenkov, V., Petrenko, O., Vlasenko, Y. (2020). Formation of foreign economic potential of the region as a factor of competitive development of the territory. *International Journal of Management* Vol. 11 Issue 5, P. 590-601. [in English].
3. Bezkhlibna A.P. (2021). Strukturni konkurentospromozhnosti prymorskoho rehionu Competitivity [Competitiveness Coastal Region] *Ekonomika i rehion*. [Economics and Region]. No. 1 (80). С 48-54. [in Ukrainian].
4. Bezkhlibna A.P. (2021). Metody otsiniuvannya konkurentospromozhnosti prymorskoho rehionu. [Methods of assessing the competitiveness of the Primorsky region]. *Rehionalna ekonomika ta upravlinnia*. [Regional economy and management]. № 2(32). P. 14-17.
5. Paas T. (2004). Evaluating the competitiveness of the countries in the Baltic sea region. *Modelling the Economies of the Baltic Sea Region*, edition 1, volume 17, chapter 1, p. 19-54. [in English].

6. Romanko, O.P. (2018). "Technology for managing the competitiveness of the region", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 3, Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6185> (Date of access: 15.12.2021) [in Ukrainian].

7. Deiaki pytannia udoskonalennia systemy monitorynhu ta otsinky rezultatyvnosti realizatsii derzhavnoi rehionalnoi polityky. [Some issues of improving the monitoring system and evaluation of the effectiveness of the implementation of state regional policy]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/Laws/show/1029-2017-%D0%bf#text> (Date of access: 22.12.2021) [in Ukrainian].

8. Rozrakhunok indeksu rehionalnoho liudskoho rozvytku za 2019 rik. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. [Calculation of the Index of Regional Human Development for 2019. Ministry of Communications and Territories of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/ploads/2020/10/rzrahunok-indeksu-rehionalnogo-ilyudskogo-rozvytku-za-2019-rik.pdf> (Date of access: 22.12.2021) [in Ukrainian].

9. Ohliad. Dopovid pro stan liudskoho rozvytku za 2019 rik. Review. [Report on the state of human development in 2019]. Retrieved from: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/human-development-report-2019.html (Date of access: 26.12.2021) [in Ukrainian].